



Nhà báo-chế **PHẠM-DOÀN-ĐIỂM** Tourane (Annam)



100

| GIÁ BÀN       |            |
|---------------|------------|
| ĐỒNG PHÁP     | NGOẠI QUỐC |
| Mỗi năm 1500  | 1500       |
| Sổ tháng 7.00 | 7.00       |
| Sổ tháng 1.50 | 1.50       |

Thư báo phải trả tiền trước.  
Theo và mua tại: gởi cho H. TRẦN-DINH-PHIÊN. - 41 đường Quảng-Trung, quận Tân Bình, thành phố Sài Gòn.

# TIẾNG-DÂN

Chủ nhiệm: H. TRẦN-DINH-PHIÊN  
Quản lý: TRẦN-DINH-PHIÊN

La Voix du Peuple  
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

ĐIỀU-QUẢN  
Số 17, đường Bông-Bà, H. Sài Gòn  
Điện thoại: 111 và 113  
Gửi: Thập: 1718 và 1719

Không có cái mới  
gì mà không trở  
nên cũ.

## THỰC CHỨNG HAI CHỮ «TÂN-HÓA» VỚI HIỆN TRẠNG XÃ-HỘI TA

Tân, nghĩa là mới; mới tức là bước cũ mà lên con đường mới. Hóa, nghĩa là biến đổi; biến đổi tức là thay chất này thành ra chất khác. Vậy gọi rằng tân hóa, không khi nào giữ lối cũ, hoặc nhào cái cũ sẵn có mà tô vẽ bề ngoài.

Tân hóa là luật chung trên con đường sinh tồn của nhân loại. Từ ra cái gì bị cuộc thiên nhiên đào thải mà không còn được thì thôi, còn ngoài ra đều xoay theo cái lệ chung ấy cả. Từ năm hàng ở lò mà tiến đến cửa của nhà lầu từ chiếc thuyền độc mộc mà tiến lên tàu lặn máy bay, cho đến trăm điều cần dùng khác đều lần lần thay đổi như thế, mà mỗi lần thay đổi là mỗi lần bỏ cũ theo mới; cuộc sinh hoạt nhờ đó mà bước lên bậc cao. Tuy ngày nay chưa phải là viên mãn, song so với đời sơ khai thì cách xa đã nhiều.

Trên là nói chung đại lược lịch sử loài người từ xưa đến nay. Nay nói riêng về xã hội trong khoảng 30, 40 năm lại đây, cũng đã thấy chứng thực sự tân hóa ấy. Cuộc đời đầu tiên, chúng ta không dám chắc cái đương bước đi sau này, riêng về nội dung, họa phục thế nào. Song một điều rất rõ ràng là không có cái gì giữ nguyên như xưa mà không bị cái sự hoàn cảnh nó xô đẩy, xô đẩy một cách rất mạnh, cho đến nỗi không ngồi yên chỗ cũ được.

Trước kia lấy học cần dùng, một người bồi hạp học đòi ba tiếng «bonjour», «merci», đã ra bộ ngang dọc, muốn chỉ được này, nay thì cao đẳng trung đẳng cũng làm người thừa. Trước kia ai chủ trương một tờ báo, chưa nói nội dung thế nào, chỉ mang cái tên chủ bút chủ nhiệm, danh tiếng đã rầm rộ, nay thì một cậu bé 13, 15 tuổi chưa viết thông thư thư con con, đã trương cái huy hiệu «journaliste», ra Bắc vào Nam, làm cho kẻ thức giả sinh lòng chán ghét. Mấy ông thầy khoán trước kia nhà lầu ó-tô lừng lẩy, nay bị nạn không-hoảng mà nhiều người bị sụp. Hội đồng dân-biểu trước kia giá trị nghe cũng cao quí mà nay làm kẻ khinh khi. Sự ra trầm ngâm việc khác, có làm cái mới nằm trên đây, người đời đua nhau tranh cạnh, mà ngày nay đã thành ra vật vạ, không ai hỏi thăm nữa. Cái lần sóng thay đổi chóng là dường nào?

Cái bước cũ không thể giữ được nữa, không chỉ là cái nghề thầy đồ, các quan Hán-học mà thôi đâu, chính trong đám tân nhân vật, cũng công việc văn minh năm ngoái năm kia mà ngày nay đã phần nhiều sa vào cái vực đào thải, mới đang sợ cho chỗ!

Cái gì thích mới sống con, ba con phải có con mắt trông xa.  
K. U. S.

## VIÊN ĐÁ MỎNG

Bản tiền thuyết «TÔI CỦA AI?» vì cái cơ rằng nên gác lại, kỳ này bắt đầu đăng bản tiền thuyết «VIÊN ĐÁ MỎNG». «VIÊN ĐÁ MỎNG» là một bản tiền-thuyết nói chuyện một thầy giáo dạy trường «tân» học, hy sinh trọn đời với cái nghĩa-vụ của dân trẻ con. Chuyện đã thiết thực mà vào công dân đi, ở trong có nhiều chuyện thông thường mà lý thú. Độc giả xem thì có thấy. Tiếng-Dân

## Vụ tên Georges đánh chết người và can 18 vụ hồi lộ

ra trước tòa Đại hình Hanoi  
Georges là một nhân thanh tra mật thám ở Hà Tĩnh, thừa lúc lộn xộn năm trước, mượn quyền bắt người này vụ là có dự cuộc biểu tình, người kia là đảng viên... để dọa nạt lấy tiền T. D. có đồng tác trước. Y làm tàn bạo nhiều cách, đến nỗi dân địa phương không nổi phải dón kiện. Kiện có chừng có danh rành, nên y cũng mấy lần giúp việc là Trần-Hoành, tức Tôn, tức Mươi, Lê-Tiến, tức giáo Diên, Nguyễn thị Hoa, Bùi Bình, Phạm Hoàng, Nguyễn Cơ, tức cửa Cơ, và So Chuy, tức Lê Chuy bị tổng giam.

Việc này sáng hôm 8 Jun tới án Đại hình ở Hanoi đã đem cả bọn ra xử. Theo bản cáo trạng thì tên Georges can vào 18 vụ hồi lộ có chứng minh rành và rõ số là vụ khác không chứng rõ.

Hà trước tòa y chịu hết 18 vụ, nhưng vụ nào cũng nói số tiền lấy lại.

Tòa xử cả buổi mai, đến chiều mới xong. Tuyên án như dưới:

Georges: 3 năm tù, 200 quan tiền phạt.

Trần-Hoành: 3 năm tù, 200 quan tiền phạt.

Lê-Tiến: 18 tháng tù, 200 quan tiền phạt.

Thị Hoa: 6 tháng tù, 200 quan tiền phạt.

Bùi Bình: 10 tháng tù, 200 quan tiền phạt.

Cửa Cơ: 1 năm tù án treo.

So Chuy với Phạm Hoàng được tha trắng án.

Việc gì đối trả thì trước sau cũng bị vô. Như tên Georges này, tưởng là kẻ có bộp dạn không ai biết; ai hay trời chẳng đang gian, mà nay phải nằm trong lao, đáng lắm!

## CHUYÊN ĐÓI

### Nhiều chìa khóa dư!

Cách đây vài tháng, báo ngoại Bắc có đăng cái tin lành cảnh sát bắt được một người kẻ nghi đem về bắt xét thì trong mình có 35 cái chìa khóa. Thế mà Chưởng-mai quên phớt. Nay từ nhiều nhớ lại tin ấy mà ghé thăm cho cái tên bợm?

Tên bợm này không phải nhà đại phú hay nhà tư bản có nhà cửa ruộng vườn nhiều mà sao sấm nhiều chìa khóa như vậy?

Hỏi thế, chờ đợi giả ai cũng đã hiểu ngầm trong trí rằng anh kia sấm nhiều chìa k. óa để làm gì rồi. Nhưng nhà giàu của cái nhiều thì sấm đồ ruộng bừa để cày và sấm chìa khóa để mình tự mở khóa lấy, như thế cho là chắc chắn, nào biết đâu có chủ bợm kia đã sấm sẵn những chìa khóa ấy mà rình bợ của mình!

Nhưng đó là bợm ăn trộm thường mà thôi, đến như anh bợm to (đại đạo) như trong thiên «Khư niếp» (đại mở rưng) của Trang tử đã nói thì sấm ruộng đồng hôm, gà, khóa, buồng rang cho cháu, chẳng qua phòng kẻ ăn trộm vặt mà thôi, đến khi bợm bợm to kia đến thì nó vác cả ruộng đồng hôm mà đi, lại sợ rằng khóa không chắc nữa kia.

Ở trên coi đời giai cấp, có kẻ làm khổ họ tộc mà không được ăn, lại có kẻ không làm gì mà nhiều của, thì tất nhiên có bọn chỉ sấm chìa khóa mà chực đợi ở một bên, mà pháp luật hình phạt cũng ehe độ gì gì, chỉ phòng hơn ăn trộm vặt như tên sấm nhiều chìa khóa mà bị bắt nói trên, chứ không sao ngăn bọn không có ruộng bừa đem cả nhà cửa của đi được. Ngán nhì!

Tuy vậy cũng chưa đáng trách tên sấm nhiều chìa khóa kia. Trong xã hội này, bất kỳ cái gì cũng có cái khóa và chìa khóa như vậy hết. Khác nhau là tên kia sấm chìa khóa chực bợ của kẻ khác thì chịu tiếng là ăn trộm mà không tránh khỏi n. óa pháp luật, còn kẻ làm kẻ sấm chìa khóa, cũng mục đích là bợ của chúng mà là lãnh cái tiếng tội đẹp đấy thôi.

Nghĩ đến chỗ ấy, Chưởng-mai phải phục căn danh ngôn người Pháp: «Lấy của kẻ khác mà mình không có công lao gì tựa là ăn trộm».

Chưởng-mai

## Số tiền của các thuộc địa góp vào việc chi-tiền và binh bị của nước Pháp

Số tiền của các thuộc địa góp vào việc chi-tiền và binh bị, mỗi năm mỗi do bộ Tài chính định lại.

Năm 1932 số góp ấy cả thấy là 104 044 500 phât-lăng.

Năm nay vì nạn khủng hoảng, các thuộc địa không thể góp nhiều như trước được nên chính phủ Pháp đề nghị bớt đi 34 621.500 phât-lăng. Số 34 621.500 phât-lăng bớt đó, Đông-dương là 36 được 30 triệu, Phi châu (thuộc Pháp) 4 500 000, Rénion 121 500.

Hội đồng Tài chính đã nhận định đề nghị ấy, và họ nghị viện đã chuẩn y. Nay các thuộc địa phải góp:

|            |                      |
|------------|----------------------|
| Đông dương | 65.298.000 phât-lăng |
| Phi châu   | 4.879.500            |
| Madagascar | 3.218.000            |
| Martinique | 584.500              |
| Rénion     | 125.500              |
| Guadeloupe | 317.500              |

## THẾ GIỚI THUỐC BÌNH

### ANH NHẬT đối với chính sách ngoại-giao nước Mỹ

Gần đây Tổng thống Mỹ La-ru-phúc có phát biểu chính sách ngoại-giao, muốn cho các nước thiết hành lại giám quân bị, phải trừ các thứ vũ khí đối ngoại xâm lược, và thừa nhận không xuất binh xâm lược lãnh thổ của nước khác v. v. ... Đối với lời tuyên ngôn ấy, đại diện Anh thì khen ngợi tinh thần hợp tác của nước Mỹ, còn Lục-quân-tinh Nhật thì phát ngôn rằng: «Nhật bản vẫn ưa thích hòa bình không kém chi Anh, song nói hòa bình mà không xét kỹ thực, lấy sự duy trì trạng thái hiện thời làm nguyên tắc, thì người Nhật không thể tán đồng được. Nhật bản tự tin rằng trong thời kỳ nhiều ước sấm quân đã qui định, thì Nhật bản không tăng thêm quân bị, duy đối với câu: «không xuất binh xâm lãnh thổ nước khác» của Tổng thống Mỹ thì người Nhật cho là một lời đề nghị rất không may: chủ trương như thế, rất không lợi cho Nhật bản, vì cuộc chiến Hoa-lã, không thể không dùng vũ lực mà đối phó được. ... Ngoại vụ Nhật cũng nhận lời tuyên ngôn trên làm nghiêm trọng, nhưng chưa phải hẳn ý kiến gì, vì Tổng thống Mỹ đã trực tiếp với Nhật Hoàng mà đề nghị vấn đề nói trên.

Trên trường ngoại-giao, bề trong bề ngoài cũng ôm cái ego lợi riêng của mình, nên phát biểu ra bề ngoài, đầu tư về không khéo thế nào cũng không che được cái chân tướng ấy. Anh, Mỹ, Nhật, hay nước nào cũng thế. Nói cho đúng cũng như người mình thường nói: «Ai lo nói gào của này», chẳng có gì lạ.

## Vụ người tay đá lệnh lương đạo dân quê

NAM-KI. - Vụ Cottavoz và một người annam tên là Saunh tự xưng mình là người của chính phủ, đeo tới hội hội tại Hà Tĩnh, lấy danh, để phỉnh lừa quê về việc cho vay dài hạn mà hai thầy trò bị tổng giam, chẳng ai công nhận.

Vụ này tòa án tiền hình xử tên Saunh 20 tháng tù, còn Cottavoz 5 tháng Saunh chấp tội, còn Cottavoz 5 tháng Saunh chấp tội, còn Cottavoz 5 tháng Saunh chấp tội.

## Thợ nhà in Aspar bãi công vì bị phạt oan

SAIGON. Hôm đầu tháng Jun này, tại nhà in Aspar ở đại lộ La Somme có người đặt in mấy chục cuốn về xe hơi, nhưng đến lúc đem giao cho người ta thì 5 cuốn biến mất. Người tay thấy một chỗ ông Aspar (vì ông này đi nghỉ mát) đòi phạt toàn tiền 100\$ Nghĩ ai đánh cắp mà lại bị phạt vô lý, họ không chịu.

Ngày 5 Jun là ngày phạt lương, nhà in không phạt: qua ngày 6, đến buổi mai ngày 7 cũng vậy, nên chiều hôm ấy 21 người thợ ra nhau nghỉ việc, ra Cò quan chỉ kẻ, rồi lên tòa tập tưng. Tòa án xử xử.

## CAI CHÍNH

Số trước, trong bài xã thuyết, có nói đến dưới đèn lên, phòng thế là, chủ Thái-Ngoại mà sắp ra là Thái Hạo.

## VAN-VAN Việc Thê-gioi

### Đêm trăng hội bóng

Đêm trăng minh nguyệt trời đương. Minh hải trời, trời lồng lộng thanh. Trên trời, dưới nước, giữa mình. Thời thời với bóng tự-tính của ai. Khen cho bóng thiết tay thanh đẹp. Chưa đời của đã mới miệng rồi. Hỡi: «Ai như người ông tôi? Khi đi, khi đứng, khi ngồi, theo ông Sao ông vẫn hình bóng buồn bã? Khiến tôi càng sầu rã rã ông? Đâu có ai kết, ở trong? Xin ông kể hết một lòng tôi nghe. - Ở ngoài nói nhưng «đêm trăng, Lạ lùng cho ông bà trời, Thanh tịnh để rồi một người là ông! Ông một tiếng non sông núi nã, Núi sông Tiên thêm kể một người. Sáng hai mắt, là hai tay. Khôn thân bất thường nhà đời nhà ta. Đâu có cũng tròn vò vò ông. Phải mấy xem đáng thấy non-nhì. Mỹ là đời kẻ chết gì? Tinh cơ sinh ở Trung kỳ Việt-Nam. Sao chúng điểu chẳng cầm cho rành? Sao bay mang hay gánh hời hời? Chấn không, sao muốn lập với giới non? Lưỡi khua nó chẳng mơn sao nhĩ? Hết quá từ chẳng nghĩ ai sao? Gấm dòng xuống thì thế nào? Thành cho muốn đi: bên vào bên thân? Sao mới mới phong trần không đã? Mà qua vàng đã ra tro tro? Ich gì nghĩ đến nghĩ vơ? Nghĩ mình mình tưởng ngàn vạn tháng ngày! (Xem qua trang 1 số 1)

## SẾ CỐ ĐÀNG TẠI GIÀ SAUNÀY?

Ở các nước văn minh, thường có các cánh đảng. Cánh đảng, nói cho dễ hiểu tức là một đảng phái, nhân chân kiến đồng nhau mà hợp thành một đoàn thể bình vực và thực hành cái chính kiến của mình cho đạt đến cái mục đích chung quốc lợi dân. Chính đảng tức là đoàn thể ra đường cái hành hành chính tại gọi là đảng tại triều. Còn khi nào bị lực thế lực khác chiếm phần hơn mà mình phải lui bước thì tuy vương cầm quyền quyền mà thế lực của đảng vẫn còn nguyên, lại đứng vào một vị trí để chờ đợi, chờ đợi và chờ đợi, người ta gọi là đảng tại giã.

Anh, Pháp và Nhật, trên đường chính trị, có đảng tại triều khi đã nắm, lại có đảng tại giã nữa, mà đảng tại giã ấy không phải như quan hưu sĩ mình dân thế lực to lớn và đảng viên đông nhiều, tương đương là nay cho đảng tại triều này mai. Những cánh đảng như thế, tuy là chỗ chân kiến không đồng nhau mà mục đích là nhằm vào sự lợi quốc lợi dân, lấy quốc gia làm tiền đề mà không phải là vì lợi riêng của nhà lãnh tụ, phần đông là tay học thức liến đạt, quốc dân có lòng tin cậy.

Như vậy nên tòa án các thường thấy thay đổi, mà mỗi lần thay đổi, những người ra sang chức ấy toàn là người danh như, không khi nào đem hàng gấm tới đẹp kia mà giao cho kẻ chưa học cầm cán, để làm hư hỏng đến việc nước.

Nếu ta theo này, theo chính thể chuyên chế, chính trị là việc riêng ở nơi triều đình, không có cái gì gọi là chính đảng, mà chính đảng cũng không có xuất hiện được. Nên làm quan còn đương như thế thì việc nước, đến khi thời

### Trung Nhật

Bắc bình, 7 Jun. - Theo tin báo giới Trung Hoa thì quân đội thường do tư lệnh Lin Tzu-tang cầm đầu (Lin-tzu-tang) theo người Nhật khi Nhật bắt một vị (đánh) toàn tiến và phải hất Saigun, phục đánh với quân của Phương Ngạc-Tướng.

Lại có tin rằng Yau-Hsin-Sun có ý muốn chiếm cứ Bắc-Chia-Chang và giúp cho cho Phương Ngạc-Tướng ở gần Saigun và Saigun.

### Nhà-chiến Sơn và đến Thượng-hải

Thượng-hải, 6 Jun. - Nhà-chiến-Sơn và Tô-binh-Van đến Thượng-hải được báo tin rằng: Tướng phủ Thượng-hải trước tiếp rất long trọng và đề nghị hai vị tướng kia. Quân đội, Mã và Tô đi Nam-kinh.

Mã tuyên bố với báo giới rằng Mã sẽ tiếp các vị tướng có những người như ông long không Nhật. Hiện nay Mã còn hai vạn quân. Hồi tới chuyển định chiến trận rồi đó, thì Mã tuyên bố tin an ninh vào chính phủ Trung-trung.

Tô-binh-Van thì tuyên bố đem ba ngàn quân ở Tân-chương về với chính phủ. Các báo đều nhắc nhở Mã là, khi còn tại long của dân các hai vị tướng ấy mà chỉ trên những là hiệp chiến khác.

Hội Vẹn-quốc với MÀN-chiến-quốc Geneva, 1 Jun. - Hội đồng các phòng bị, từ các thời Vẹn-quốc và ra đi tới tới các Trung Nhật ở Bắc-chia, để nhận báo thư và quyết định gì thì cho các nước có quân trong H. V. Q. cũng đã hiệp ước 9 nước và hiệp ước Kellogg, tuyên bố không thể chấp nhận châu quốc.

(Xem qua trang 1 số 1)

Thiên-Ty-Dân





